

Handläggare
Alf Klingvall Axlev
Alf.Klingvall-Axlev@huddinge.se

Bygglövs- och tillsynsnämnden

Kompletterande synpunkter på enskilda lagförslag

Utredningens förslag på text återges nedan i kursiv stil.

2 § I denna lag avses med

- 1. tobaksfri nikotinprodukt: produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion,*
- 2. detaljhandel: försäljning till konsumenter,*
- 3. försäljningsställe: fysiskt försäljningsställe eller webbplats för detaljhandel,*
- 4. fysiskt försäljningsställe: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel, och*
- 5. sponsring: offentliga eller privata bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller den direkta eller indirekta verkan att främja en vara eller produkt.*

Av paragrafen framgår olika definitioner som gäller för den nya lagen. När det gäller begreppet försäljningsställe avses fysiskt försäljningsställe eller webbplats för detaljhandel. När det gäller tillstånd för att sälja tobaksvaror har det ibland varit oklart om en fysisk butik även ska anses sälja tobaksvaror från en webbplats. I några kommuner har det medfört att ett och samma försäljningsställe fått två olika tillstånd. För att förtydliga detta ytterligare är det önskvärt att det i paragrafen skrivs in att med försäljningsställe avses fysiskt försäljningsställe och/eller webbplats för detaljhandel. I de fall där den fysiska butiken även inhyser verksamheten med webbplats för detaljhandel. Följdändring bör då även ske i lag om tobak se SOU 2021:22 sid. 458.

5 § Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla tobaksfria nikotinprodukter som de avser att tillhandahålla konsumenter. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenter på marknaden. Anmälan ska även göras av tillverkaren och importören när produkten inte längre tillhandahålls konsumenter på marknaden. Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de föreskrifter om hur anmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla som har meddelats med stöd av 45 § 1.

Av paragrafen framgår kravet på produktanmälan till Folkhälsomyndigheten. Det är tillverkaren eller importören som är skyldiga att lämna in en produktanmälan. Tobaksfria nikotinprodukter får inte tillhandahållas konsumenter i Sverige om en

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Miljö- och bygglövsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Hälsövägen 7
Flemingsberg

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

mbf@huddinge.se
www.huddinge.se

anmälan inte gjorts. Folkhälsomyndigheten ska enligt förslaget i betänkandet (sid. 309) offentliggöra de uppgifter som har lämnats i en produktanmälan på en webbplats. Det är rimligt att den näringsidkare som anmäler försäljning av nikotinfria tobaksprodukter även försäkras sig om att de produkterna som säljs på försäljningsstället är anmälda till Folkhälsomyndigheten. För att förtydliga näringsidkarens ansvar föreslås att denna skyldighet skrivs in direkt i lagen. I lag om tobak och likande produkter finns även krav på produktanmälan. Motsvarande förtydligande bör göras i den lagstiftningen. Av erfarenhet av lag om tobak förlitar sig många handlare helt och fullt på att partihandlare kontrollerat att produkter är anmälda till Folkhälsomyndigheten. Detta medför en ökad risk för att varor säljs i detaljhandelsledet som inte anmälts på föreskrivet sätt.

16 § Tobaksfria nikotinprodukter får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder. Om det finns särskild anledning att anta att produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut. På försäljningsställen ska det finnas ett tydligt och klart synbart meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år.

I paragrafen föreskrivs att det på försäljningsstället ska finnas ett tydligt och klart synbart meddelande om åldersgränsen 18 år. Av lag om tobak framgår att det ska finnas en skylt med denna information. Enligt utredningen är det i webbutiker svårt att sätta upp en skylt. Utredaren menar att det därför är lämpligare med begreppet meddelande. Med begreppet meddelande finns en uppenbar risk att skyltar i butiker kommer ersättas av korta meddelanden med information om åldersgränsen. Det är rimligt att det för fysiska butiker ska finnas kvar krav på skylt medan det för webbutiker räcker med meddelande. Meddelande med information om åldersgränsen föreslås finnas på varje sida där produkter med ålderskrav finns.

19 § En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter utan att först ha anmält försäljningen. Anmälan ska ske till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget. Om ett fysiskt försäljningsställe saknas ska anmälan göras till den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, till den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Av paragrafen framgår att näringsidkare ska anmäla själva försäljningen till kommunen. För att undvika problem med tolkning av vad anmäld försäljning avser bör det av paragrafen framgå krav på att anmälan ska innehålla uppgift på om det är fysiskt försäljningsställe och/eller från webbplats som avses. Det blir en tydligare paragraf om begreppet webbplats skrivs in i paragrafen istället för ”om fysiskt försäljningsställe saknas ska anmälan...”. Det kan vara lämpligare att skriva in ”Anmälan om försäljning från webbplats ska göras till ...”.

20 § Den som bedriver försäljning enligt 19 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av tobaksfria nikotinprodukter och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan om försäljning enligt 19 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

För att underlätta tillsynen är det önskvärt att krav införs på att egenkontrollprogrammet ska finnas tillgängligt på försäljningsstället. Det är vanligt vid tillsyn av tobaksvaror att egenkontrollprogram inte finns tillgängligt på försäljningsstället.

Av paragrafen framgår också att till anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska egenkontrollprogrammet bifogas. Det är lämpligt att det skrivs in att det ska vara en kopia. Motsvarande krav på att skicka in egenkontrollprogram finns vid ansökan om att sälja tobaksvaror. När det gäller tobaksförsäljning skickas oftast original in till kommunen. Detta innebär att näringsidkaren inte har programmet kvar på försäljningsstället.

22 § *Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 23 och 24 §§. I tillsynen ingår att*

- 1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och*
- 2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.*

27 § *En tillsynsmyndighet som anges i 22–25 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.*

När det gäller tillsyn och befogenheter behöver lagreglering förtydligas ytterligare. Länsstyrelsens uppgifter framgår av punkten 1 och 2. Det är svårt att förstå på vilket sätt eller i vilket sammanhang Länsstyrelsen ska förelägga någon eller meddela förbud med eller utan vite.

När det gäller befogenheten att meddela föreläggande och förbud med eller utan vite föreslås de begränsas till att meddelas av enbart kommunen och Folkhälsomyndigheten. För kommunens del innebär tillsynsansvaret för fysiska försäljningsställen och webbutiker.

Polismyndigheten bör i första hand utreda de brottsliga frågorna som framgår av straffbestämmelserna i lagen och inte meddela administrativa sanktioner. De är inte logiskt eller praktiskt att flera olika myndigheter kan fatta beslut om sanktion för en och samma överträdelse. Beslut om föreläggande eller förbud med eller utan vite som Polismyndigheten och Länsstyrelsen fattar med stöd av lagen behöver dessutom inte meddelas kommunen. Detta försvårar kommunens arbete.

28 § *Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.*

Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

Av paragrafen framgår att kommunen föreslås ges en möjlighet att kunna förbjuda fortsatt försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. Kommunen får även meddela en varning om åtgärden med förbud anses vara allt för ingripande.

För att inte blanda samman förbud enligt 27 § respektive 28 § är det önskvärt att kommunens mer ingripande förbud enligt 28 § benämns försäljningsförbud. När det gäller alkohollagen finns även möjligheten att meddela en erinran. Denna ska anses vara mindre ingripande än en varning. Det är önskvärt att även erinran finns med som en sanktion vid mindre överträdelser.

Ett försäljningsförbud gäller för en tid av högst sex månader. Denna tid är för begränsad. Kommunen behöver vid grövre överträdelser kunna meddela försäljningsförbud upp till 12 månader. Det skulle motsvara de antal månader som gäller för försäljningsförbud som meddelats med stöd av alkohollagen för folköl.

34 § Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt denna lag ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet.

När det gäller underrättelser ska en kommun som fattat ett beslut i ett ärende enligt lagen skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet. Om Länsstyrelsen eller Polismyndigheten fattar beslut med stöd av lagen föreligger ingen skyldighet att meddela berörd kommun. Förslagsvis ska även dessa myndigheter meddela berörd kommun sina beslut.

Vid beslut om sanktioner som baserar sig på brister vid marknadsföring föreslås en skyldighet att sända kopia av beslutet till Konsumentverket. Konsumentverket svarar för tillsynsvägledning till kommunerna när det gäller marknadsföringsbestämmelserna.

35 § Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn.

Ett motsvarande krav bör finnas för Folkhälsomyndigheten att informera kommunen om något som kan ha betydelse för deras tillsyn.

36 § I syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år, får kommunen genomföra kontrollköp. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om kontrollköpet. Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet.

37 § Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela föreläggande, förbud eller varning enligt 27 och 28 §§.

Kommunen föreslås få en möjlighet att genomföra kontrollköp som en tillsynsmetod. Vad som framkommit vid ett kontrollköp får inte utgöra grund för

kommunen att meddela administrativa sanktioner. För att undvika att handlare vid upprepade tillfällen säljer tobaksfria nikotinprodukter till barn och ungdomar utan ålderkontroll är det rimligt att kommunen får en möjlighet att meddela en sanktion för denna typ av överträdelse. Det är viktigt att barn och ungdomar skyddas från att hamna i ett tidigt beroende av nikotin eller andra beroendemedel.

Lämpligen bör en lägre grad av sanktion införas. Enligt alkohollagen kan näringsidkare vid mindre överträdelser meddelas en erinran. Det är rimligt att denna form av sanktion även införs i lag om tobaksfria nikotinprodukter och i lag om tobak och likande produkter. En erinran kan vara en lämplig påföljd om en näringsidkare inte vidtar åtgärder för att skärpa ålderskontrollen. Fortsätter handlaren att sälja dessa produkter till barn och ungdomar utan ålderskontroll bör varning kunna vara en lämplig påföljd. Endast i extrema fall och efter upprepade varningar bör ett försäljningsförbud komma i fråga.

För kommunens tillsyn bör en skyldighet införas i lagen om att upprätta en tillsynsplan årsvis som lämnas in till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har då möjlighet att följa kommunernas tillsynsplanering årsvis. Kommunerna har redan nu en skyldighet att upprätta en tillsynsplan enligt alkohollagen och ett krav finns att denna ska lämnas in till Länsstyrelsen. Krav på tillsynsplan bör även införas för tillsynen som ska genomföras med stöd av lag om tobak och liknande produkter. Kommunen kan då i ett samlat dokument redovisa vilken tillsyn som planeras för ett större ansvarsområde. Kommuner som använder sig av tillsynsmetoden kontrollköp ska ta upp detta i tillsynsplanen och där även beskriva i vilken omfattning och på vilket sätt kontrollköpen ska genomföras. Att kommunen använder sig av tillsynsmetoden kontrollköp ska informeras försäljningsställena årligen.

42 § Den som uppsåtligen, i strid med 7 § tredje stycket, tillhandahåller konsumenter tobaksfria nikotinprodukter som inte uppfyller kraven om hälsovarning och innehållsdeklaration eller säljer tobaksfria nikotinprodukter i strid med ett förbud som har meddelats med stöd av 28 §, ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 19 § eller säljer eller lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter i strid med 16 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Tillgängligheten av nikotinprodukter behöver begränsas för barn. I betänkandet Olovlig tobaksförsäljning (SOU 2009:23 sid 140) framgår att en stor andel av ungdomar under 18 år använder cigaretter och/eller snus. Detta gäller både för flickor och pojkar. Ungefär hälften av ungdomarna som röker eller snusar uppger att de själva kan handla produkterna i butiker. I övrigt är det vanligt barn kan köpa produkterna av andra privatpersoner.

Den föreslagna lagstiftningen har inte med någon straffbestämmelse rörande langning av tobaksfria nikotinprodukter. Någon reglering finns heller inte i lag om tobak och likande produkter. Däremot finns reglering i alkohollagen. När det gäller tobaksfria nikotinprodukter och tobaksvaror innebär det att det i praktiken

är möjligt att langa dessa produkter till barn utan påföljd. Anmälnings- och ansökningskravet vid försäljning avser enbart näringsidkare.

Ett tidigt beroende medför ökad risk för skada och ohälsa för barnen. Det är därför rimligt att införa straffbestämmelse för de som langar dessa produkter till barn. Straffvärdet bör rimligen vara på minst på samma nivå som för en expedit som säljer produkt till underårig.

Om en näringsidkare meddelas ett försäljningsförbud men ändå väljer att fortsätta att sälja de tobaksfria nikotinprodukterna riskerar denna att få en påföljd på samma nivå som snatteri (ringa stöd). Det är rimligt att straffvärdet för denna typ av överträdelse ska vara högre.

I tidigare tobakslagen fanns möjlighet för kommunen att omhänderta tobaksvara. Denna möjlighet togs bort i och med ny lag om tobak och likande produkter, se proposition Ny lag om tobak och likande produkter 2017/18:156 123f. Säljer en näringsidkare felaktigt märkta tobaksfria nikotinprodukter kan dessa då inte omhändertas av kommunen. Det finns då en risk att felaktigt märkta produkter blir då kvar i butiken för försäljning. Det är rimligt att kommunen återigen får möjligheten att omhänderta felaktigt märkta produkter och att denna möjlighet skrivs in i den föreskrivna lagen och i lag om tobak och likande produkter.